

Blik op de toekomst

Rik Nijland



‘Ook aandacht voor individuele soorten’

‘Natuurlijk ben ik voorstander van grote eenheden natuur, maar dat alleen is niet zaligmakend. Ik maak me zorgen dat de systeembenadering in Nederland de overhand krijgt. Alsof bij de juiste milieucondities vanzelf de kenmerkende soorten terug keren. Dat idee is gebaseerd op een eeuw oude, maar achterhaalde uitspraak van Beijerinck: alles is overal, maar het milieu selecteert. Bij de ecologie van metapopulaties zien we dat dat niet het geval is. Dat is ook de inspiratie voor de EHS: soorten moeten niet alleen kunnen uitwisselen, maar hun leefgebieden moeten ook een bepaalde kwaliteit hebben.

De afgelopen honderd jaar hebben we hard gewerkt om ons landschap volledig naar de mallemoeren te helpen. Daarom hebben we nu alle kunst en vliegwerk nodig om weer wat herstel voor elkaar te krijgen. Daar past ook extra beheer bij ten behoeve van individuele soorten, herintroducties en bijplaatsingen. Of dat tuinieren is? Omdat we met een inhaalslag bezig zijn, moet je ook aandacht schenken aan de eisen van individuele soorten. Anders raken we nog heel veel kwijt in de periode dat dat herstel gaande is. Daar wordt veel te gemakkelijk overheen gestapt. De Grote parelmoervlinder bijvoorbeeld doet het momenteel op de Waddeneilanden heel erg slecht, ondanks alle inspanningen om meer dynamiek in het duin te krijgen. Dan kan men wel zeggen: we zijn nog bezig; op den duur gaan de parelmoervlinder of de Tapuit profiteren, maar dat duurt voor deze bedreigde soorten te lang. In de tussentijd heb je extra aandacht nodig om op kleine schaal in duinvalleien pioniersituaties op gang te krijgen. Dat vergt extra maatregelen. Er wordt weleens gedaan of dat iets verwerpelijk is, maar ons hele landschap is kunstmatig, gevormd door kleinschalige ingrepen. Je kunt niet zeggen: die zijn niet meer nodig. Dat is een miskening van het

ontstaan van de biodiversiteit in Nederland. Er valt bovendien, ook op systeemniveau, veel winst te boeken als je wel aandacht besteedt aan de kenmerkende soorten, omdat die zoveel zeggen over de toestand en de ontwikkeling van ecosystemen.’

Michiel Wallis de Vries, senior project-leider bij De Vlinderstichting en buitengewoon hoogleraar Ecologie en bescherming van insecten bij Wageningen Universiteit

‘Boeren moeten met geloofwaardige plannen komen’

‘Waarom lukt het een medewerker van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of de Landschappen om een buitengewoon ingewikkeld blauwgraslandje te beheren? Omdat hij of zij daar in gelooft én kennis van zaken heeft. Natuurlijk zijn er ook boeren die zich druk maken over het landschap of de natuur, maar het gros van de leden van agrarische natuurverenigingen waar ik mee rond de tafel zit, is vooral met geld bezig. Daardoor is er een wezenlijk verschil tussen natuurbescherming en agrarisch natuurbeheer. Ik ben het eens met de analyse van David Kleijn dat we niet op de huidige voet met het agrarisch natuurbeheer door kunnen gaan. Sowieso moet je daar in grote delen van het land niet aan beginnen; zonde van het geld want de kansen om iets te bereiken zijn toch al verkeken. Het is in mijn ogen vooral een ideale buffer tussen de Ecologische Hoofdstructuur en de keiharde landbouw. Maar dan moeten de collectieven van boeren die zorg dragen voor agrarisch natuurbeheer, wel worden omgevormd tot een soort coöperaties waarin ook natuurorganisaties en landschapsbeheerders een rol pelen. De natuurbescherming moet zich daar veel directer in opstellen. Niet, wij willen graag meedoen, nee, duidelijk maken dat dat een verplichting moet zijn. Ik hoop dat dan de provincies de regie krijgen. Ik verwacht dat die duidelijke voorwaarden gaan stellen: wij willen Veldleeuweriken. Dan kunnen de boeren niet aankomen met Fazanten. Het moet afgelopen zijn met de vrijblijvendheid. De tijd is, hoop ik, voorbij dat agrariërs het idee hebben dat ze al dat geld uit Europa toch wel krijgen, ook als ze akkerrandjes van niks aanleggen. Bij elke bijeenkomst met agrarische natuurverenigingen krijg ik letterlijk te horen: "ja maar het is ons geld". Dat is absurd. Het geld uit Europa voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is door burgers bij elkaar gebracht voor landbouw die voldoende veilig voedsel produceert én kansen biedt voor natuur en landschap. Daar horen ook ecologische randvoorwaarden bij, zodat de boeren met geloofwaardige plannen komen.’

Ben Koks, oprichter Werkgroep Grauwe Kiekendief
(foto: Harold van der Meer)

‘Natuurbehoud in het eindexamen’

‘Een prioriteit aangeven voor het natuurbeleid? Kom zeg, het is zo’n rotzootje, er moet zóveel gebeuren, daar is er niet zomaar een speerpunt uit te pikken. Maar goed als je wat uitzoomt, dan zou ik om het natuurbesef te vergroten natuurbehoud verplicht stellen als eindexamenvak op alle scholen. Het is belangrijker dan wiskunde, zeker als we straks met 9 miljard mensen op deze aarde willen overleven. Draagvlak voor natuurbehoud is er nog wel degelijk. Dat blijkt uit onderzoek dat de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur heeft laten uitvoeren. Nergens op aarde is de aanhang voor natuurbescherming zo hoog als in dit landje. Slechts 16 procent zegt ‘ja’ op bezuinigen op natuur, maar ondertussen moet Staatsbosbeheer wel grond verkopen om 100 miljoen euro in de bodemloze put van de staatsschuld te stoppen. Geen ander (semi-)staatsbedrijf moet zoveel inleveren; dat is meer een strafexpeditie. Bovendien vertraagt dat de groei van de schuld met maar 34 uur. Als Nederland honderden miljoenen op tafel moet leggen voor het redden van een bankje op Cyprus, een bedrag dat nergens in de begroting valt terug te vinden, dan noemt de premier dat een ‘minor detail’.

Ik denk dat natuurorganisaties een andere attitude aan de dag moeten leggen. Zij zijn eigenlijk slechts aannemers voor het uitvoeren van onze internationale verplichtingen ten aanzien van natuurbeheer. Op het moment dat de staat daarop gaat bezuinigen, dan moeten die organisaties het bijltje erbij neer gooien; duidelijk maken dat ze dan geen verantwoordelijkheid kunnen dragen voor achteruitgang van de natuur en het uitsterven van soorten. Uiteindelijk gaat de staat dan op zijn bek. Die heeft de grondwettelijk taak om de natuur voor toekomstige generaties te beschermen; die is de internationale verplichtingen aangegaan. Ga bij de huidige kaalslag niet zitten jammeren, extra hout verkopen, bosjes veilen, of meer van dat soort truttigheid. Maak het volk duidelijk dat er iets grondig mis is.

Veruit het grootste deel van onze internationale natuurverplichtingen komen we niet na. Pak dat juridisch aan. Of dat impact heeft? Zeker, vooral als je daar consequent in bent. In Den Haag hebben ze heel veel te stellen met de uitspraken van de rechter over zaken die Das&Boom aanspant, en ik heb maar een klein clubje mensen om me heen.’

Jaap Dirkmaat, voorzitter van Das&Boom en directeur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap



‘We moeten losser komen van de Staat’

‘Hoe Natuurmonumenten het draagvlak voor natuurbescherming gaat vergroten? Het antwoord is wat mij betreft simpel: mensen zijn onze bondgenoot, niet de overheid. Het is al vaak genoeg gezegd: we moeten losser komen van de Staat. Te lang hebben we onszelf beschouwd als een uitvoeringsorgaan, of ons in die rol laten dringen.

Natuurmonumenten is in 1905 opgericht, terwijl de overheid zich pas ruim dertig jaar geleden met natuur is gaan bemoeien. Nu trekt die zich weer terug. Dat wil niet zeggen dat we ook niets verwachten: Zorg voor een goede, hanteerbare Natuurwet, is onze boodschap, die de natuur beschermt en niet beschadigt; maak het karwei van het Nederlands Natuurnetwerk af. En niet in de laatste plaats: zorg voor voldoende geld voor het beheer van de bestaande natuur.

Natuurmonumenten is een beweging van driekwart miljoen Nederlanders. Door te investeren in natuur, natuurbeleving, cultuurhistorie en monumenten, bereiken we steeds meer mensen. En met Oerrr hebben we een gevoelige snaar geraakt. Oerrr – ‘alles wat je gedaan moet hebben voor je echt volwassen bent’ – is bedoeld om kinderen dichterbij de natuur te brengen. Al ruim 65 duizend kinderen hebben zich er bij aangesloten. We hopen dat die, doordat ze op jonge leeftijd in aanraking komen met de natuur, op latere leeftijd de bescherming daarvan een warm hart toedragen. Als natuurbeschermers vinden we dat publiek geld aan publieke doelen moet worden besteed, zoals het verbeteren van de biodiversiteit in het landelijk gebied. De achteruitgang van de soortenrijkdom op het platteland gaat ons aan het hart. Zeventig procent van Nederland is agrarisch. Willen we weidevogels als Grutto, Kievit en Tureluur behouden in een gevarieerd en kenmerkend landschap, dan hebben we de boeren hard nodig. Die moeten dan wel tot betere natuurresultaten komen; zoals het nu gaat, kan het niet langer. Natuurbeheer is een vak waarvoor kennis nodig is. Dus pleiten wij ervoor om samen te werken, waarbij wij onze ecologische kennis en ervaring aanbieden.’

Marc van den Tweel is algemeen directeur van Natuurmonumenten
(foto: Paul Ridderhof)